

הלכות הנהגת אדם בבוקר א"ב

הטאת ואם הביא אין מתכפר לו אא"כ היתה לו תחילה ידיעה ברורה שהטא שנאמר¹⁰ או הודע אליו הטאתו ויש נוהגין¹¹ לומר גם אחר פרשת הטאת אם נתחייבתי כו' כי שטא נודע לו שהטא וחזר ושכח¹²:

מז כשבת ויום טוב לא יאמר יהי רצון מלפניך שיהא זה כו'¹³ לפי שאין קרבנות היחיד קרבים כשבת ויום טוב אבל הפרשיות אין הפסד לאומרו כקורא בתורה וכו"מ אם אינו עם הארץ מוטב שיעסוק בפרשת היום:

יז בערב הפסח ובחול המועד של פסח ובערב יום הכיפורים לא יאמר פרשת תורה¹⁴ מפני שלא היתה תורה קריבה בימים ההם¹⁵ כמו שהבאר בס' תב"ט¹⁶ ותר"ד¹⁷:

יח טוב לומר עם הקרבנות¹⁸ פסוק ושהט אותו על ירך המזבח צפונה וגי'¹⁹ מפני שיש במדרש²⁰ אמר הקב"ה מעיד אני עלי שמים וארץ בשעה שקורין מקרא זה צפונה לפני ה' אני זוכר עקדת יצחק בן אברהם:

יט יש נוהגין²¹ לומר פרשת הכיור ואח"כ פרשת תרומת הדשן²² ואח"כ פרשת התמיד²³ ואח"כ פרשת מזבח מקטר קמרת ואח"כ פרשת סמני הקמורת ועשיתן כי כך היה סדר העבודות במקדש:

ב דין לבישת בנדרים וכו' מ' סעיפים:

א ומפני שמחוייב האדם להיות תמיד אימת בוראו עליו²⁴ יהיה צנוע בכל מעשיו שהצניעות והבושת מביאין לירי הכנעה לפני הש"ת לפיכך מי שישן ערום כלא חלוק כשיקום טוב לזהר שלא ישב ואח"כ ילבש חלוקו²⁵ שמיד כשישב הוא מגולה אלא יקח חלוקו ויכניס בו ראשו וזרועותיו בעודנו שוכב ונמצא כשיקום הוא כבר מכוסה ואל יאמר הנני בחדרי הדרים מי רואני? כי הקב"ה מלא כל העולם כבודו אשר לפניו בחשיבה כאורה:

ב וטוב לכל אדם לדקדק בחלוקו ללבושו כדרכו²⁶ שלא יהפך הפנימי לחוץ ויראו התפרות המגוננות²⁷ ויתגנה בעיני הבריות ואם לא נזהר²⁸ והפך הפנימי לחוץ אם הוא תלמיד חכם צריך לפשטו ולחזור ללבושו כדרכו שלא יהיה בכלל²⁹ כל משגיאי אהבו מות³⁰ שיאמרו הבריות כמה מגונים לומדי תורה³¹:

בשם רבינו אלי' מפריש. וכו"ה כסדרו בתפלה שחרית (ר"ה) נכון מאד.)
פח ראה גם לקטן ס"ח מ"א א.

סימן ב

א לבוש סעף א.
ב שבת דף ק"ח, ב. ספר הראיה לרבינו יונה. מור ושועף סעף א.
ג רבינו יונה שם. טור. וכו"ה במהד"ב ס"א.
ד שבת דף ק"ד, א. מור ושועף סעף ג. פרשה ס"ק ג. אלי' זוטא ס"ק א. מ"ו ס"ק ב. וכו"ה במהד"ב ס"ג.
ה מ"א ס"ק ג.
ו פרשה שם. אלי' זוטא שם. ט"ז שם.
ז פרשה. לבוש סעף ג. וכו"ה במהד"ב ס"ג. לקטן ס"ג נג ס"ב.
ח משלי ה', לו. שבת שם.
ט רש"י שם ד"ה משגיאי.

עח ויקרא ד, כח.
עו וכו"ה בתורת מנזר ס"ק ג. אלי' זוטא ס"ק ג.
עז תבואת שור אות מ. מור וקציעה.
עח מ"א שם בשם שר"ה (מסכת תענית). וראה הגהות יש נוהלין אות מ.
עט מ"א שם.
פ וכו"ה בתורת מנזר לורה חלקטן ס"א נא ס"א, ושם, שם בשו"ת אין לאומרה, ועי' קובץ יג"ת (ג) ח"ו ע' ג.
פא סעף ג.
פב סעף ג.
פג ארחות חיים הלכות מאה ברכות ס' יד בשם הרב יהודה בר יקה ש"ע סעף ת.
פד ויקרא א, יא. וכו"ה בטוב הסדרות.
פה ויקרא רבה ב, י.
פו כ"י בשם ארחות חיים שם. ש"ע סעף מ. ואינו בטוב הסדרות.
פז ראה ס' התגנה (טהרות רפאל) דיני תפלה ס' מו

הלכות הנהגת אדם בבוקר ב

ג. טוב לזוהר מללבוש ב' מלבושים יחד בבת אחת¹ מפני שקשה לשכחה וטוב שישים ב' צידי המלבוש ביד ימינו וילבש הימין ואח"כ השמאל ולכוין כי הכל נכלל בימין ומן הימין בא לשמאל:

ד. לפי שמצינו שהימין היא חשובה² בכל התורה כולה לענין בהן יד³ ובהן רגל של מלאכים⁴ ושל מצורע⁵ וכן לענין הליצה⁶ לכן גם בנעילת מנעלים צריך ליתן חשיבות לימין ולנעול של ימין תחלה ולפי שמצינו שבקשירת תפילין חשבה יד שמאל שעליה קושרין את התפילין⁷ לכן גם כאן בקשירת מנעלים צריך ליתן חשיבות להשמאל ולכן לא יקשור את המנעל של ימין עד שינעול של שמאל וקשרנו ואח"כ יקשור של ימין⁸ ובמנעלים שלנו שאין בהם קשירה⁹ ינעול של ימין תחלה מפני שאין נותנים חשיבות להשמאל אלא גבי קשירה בלבד הומיא הקשירת תפילין:

ה. כשהולץ מנעליו חולץ של שמאל תחלה¹⁰ מפני שזהו כבודה של ימין¹¹:

ו. כשהוא רוחץ או סך ירחוץ או יסוך של ימין תחלה¹² וכשהוא רוחץ או סך כל גופו ירחוץ או יסוך ראשו תחלה מפני שהוא מלך על כל האברים:

ז. וקום וילך בכפיפת קומה¹³ מפני שאסור לילך בקומה זקופה¹⁴ אפי' פחות מד' אמות¹⁵ שנאמר¹⁶ מלא כל הארץ כבודו משמע שמישתרבב הכבוד ויורד למטה¹⁷ והזקף קומתו נראה כרוחק ולא ילך ד' אמות בגילוי הראש¹⁸ ומדת חסידות שלא ילך אפי' פחות מד' אמות¹⁹ ושלא לישב כלל בגילוי הראש²⁰ ואפי' קמנים נכון לכסות ראשם²¹ כי היכי דתהויו עליהו אימתא דשמיא²²:

ח. ואח"כ יברוק נקביו²³ שמה יצטרך לנקביו כאמצע התפלה אמרו חכמים²⁴ כל הרוצה לקבל עליו עול מלכות שמים שלימה יפנה וישול ידיו ואח"כ יקרא קריאת שמע ויתפלל ולעולם ירגיל אדם את עצמו לפנות בוקר וערב²⁵ בשעה שאין בני אדם מצויין בשוק כדי שלא יצטרך להרחיק ואפילו במקום שא"צ להרחיק²⁶ כגון שיש לו בית הכסא בביתו²⁷ אעפ"כ ירגיל את עצמו לפנות בוקר וערב²⁸ מפני שהוא זריזות ונקיות ומביא לידי קדושה²⁹:

כז קודשין שם. שבת ק"ה. ב. שיער סעף ו. כח בי"ח. ת"א ס"ק ג. כט ט"ז ט"ח ס"ק ג. כבר שור שבת ק"ה. ב. וראה רבינו יונה בספר היראה. ובהרה"ב ס"ז ב' שגזרת חסידות שלא לילך ד' אמות בגילוי ראש ושעכשיו אסור אפי' לישב בגילוי ראש משום צניעות. וראה גם לקמן ס' מג ס"ב. ס' צא ס"ג. ל ת"א ס"ק ו. לא שבת ק"ה. ב. לב ספר היראה לרבינו יונה. מור וש"ע סעף ו. לג ברכות דף טו, א. לד שם דף סב, א. לה ת"א ס"ק ה. לו דרכי משה בשם הגהות מייטונות פ"ה מהל' רעות אות ד. לז רמ"א ס"ו. וראה דרכי משה שם. לח דרכי משה שם.

י ת"א ס"ק ג' בשם ס' המנות וכתובים (שער המנות סוף ענין ברכת השחר). וז"ל במהרה"ב ס"ג. יא שבת דף ס"א. א. לבוש סעף ה. וז"ל במהרה"ב ס"ה. יב תוספות שם ד"ה רעבה. יג ויקרא ת. כב. יד שם ד' ד. טו בכמת ק"ד. א. טז תוס' שבת שם ד"ה וסיים. כ"א. לבוש סעף ה. יז גמרא שבת שם. ש"ע סעף ד. יח תוס' שם. יט גמרא שם. ש"ע סעף ה. וז"ל במהרה"ב ס"ה. כ ורש"י שם ד"ה תולין. כא גמרא שם. וז"ל במהרה"ב סוף ס"ה. כב טור. וז"ל במהרה"ב ס"ה וש"ג. כג קודשין לא, א. ברכות מג, סע"ב. כד כ"ה מ"א ס"ק ה. מ"ז ס"ק ד. כה ישע"י ג. ג. כו השי' קדושין שם.

הלכות הנהגת אדם בבוקר ב"ט

מ אמרו חכמים^{טז} ובשפלות ידים ודלוף הבית^{טז} על ידי שאדם מתעצל לכסות גופו כראוי ודלוף הבית^{טז} יעלה גופו חמטים מכאן למדנו שיש לאדם לכסות כל גופו^{טז} ואל ילך יחף^{טז} ועוד אמרו חכמים^{טז} המונע מנעלים מרגליו הרי הוא כמנודה למקום ולעולם ימכור אדם כל מה שיש לו ויקח מנעלים לרגליו^{טז}:

ג הנהגת בית הכסא ובו כ"ה סעיפים:

א בכל פעם שיכנס לבית הכסא^א יאמר להמלאכים המלוים אותו^ב התכבדו מוכובדים כלי^ג ועבשיו לא נהגו לאמרו^ד מפני שאין מחזיקין את עצמינו לזראי שמים שהמלאכים מלוים אותנו^ה:

ב יהא צנוע בבית הכסא^ו ולא יגלה את עצמו^ז עד שישב ולא ילבו ב' אנשים בחדר^ח כי אינו מדרך הצניעות ואם מתפחד לישיב יחזיר יוכל אחר להניח ידו על ראשו דרך חלוץ^ט ולא יזכר שם^י ויסגור הדלת בעדו משום צניעות:

ג אם רוצה למשמש כפי הטבעת בצרור או בקיסם כדי לפתוח נקביו^{יא} ימשמש קודם שישב ולא ימשמש אחר שישב מפני שקשה לכשפים:

ד אם הוצרך לפנות ואינו יכול^{יב} ילך ד' אמות וישב ויעמוד וישב ויעמוד וישב עד שיפנה או יסיה דעתו מדברים אחרים:

ה לא יפנה בעמידה^{יג}:

ו לא יגלה עצמו^{יד} כי אם מלאחריו טפח ולא יותר^{טו} משום צניעות ומלפניו מפחים דמתוך שהוא דוחק את עצמו לגדולים הוא בא לידי קטנים^{טז} וצריך מפחים משום קילוח מי רגלים הניתנים למרחוק ואשה לא תגלה עצמה^{יז} כי אם מלאחריה טפח ומלפניה ולא כלום:

ז וכשישב יכוין שיהיו פניו לדרום ואחוריו לצפון או איפכא^{יח} אבל לא ישב בין מורה למערב בין שפניו למורה בין שפניו למערב^{יט} מפני שהשכינה במערב לפיכך לא יעשה צרכיו למערב ולא למורה^כ מפני שהוא כנגד המערב כמה דברים אמורים במיסק את רגליו^{כא} אבל להטיל מים^{כב} מותר אפי' פניו למערב אע"פ שמגלה את עצמו [מ]לפניו:

- לט ויקרא רבה יט, ד.
מ קהלת י, ה.
מא ויקרא רבה שם בגרסת האור וז"ל (הלכות שבת) ס' מג, הובא ברובי משה.
מב אור זרוע שם, דרכי חשה.
מג דרכי משה (כ"שם אור זרוע).
מד פסחים דף ק"ג, ב.
מה שבת קמ"א, א. רשב"ם פסחים שם ק"ב, א. מ"א ס"ק ז. וראה שבת קנ"ב, א.
סימן ג
א רמב"ם הל' תפלה פ"ו ה"ה.
ב רש"י ברכות פ, ב.
ג נגרא ברכות דף ט ע"ב.
ד ב"י ש"ע סוף א. אבודרהם (סדר ברכות השחר) כ"ש חידוש דביש. ולכן לא הובא במהד"ב ובסידור. וראה ד' שאול.
ה כ"ה פ"ז ס"ק א. וראה ג' שם סוף א. ולענין ליל שבת ראה שבת קמ"ב, ב. סידור רבינו (ליל שבת).
ו ברכות פ"ב, א"ב. מור וכו"ה במהד"ב ס"א.

- ז ברכות דף ט"ב, א. מור.
ח אור זרוע ח"א ס"י קלו (הובא ברובי משה). וז"ל סוף ב. וכו"ה במהד"ב ס"ב.
ט ברכות דף ט"ב, א. מ"א ס"ק א.
י אור זרוע שם. רמ"א שם.
יא שו"ע סוף ג. וראה מור, ברכות ס, א ופרי"ש.
יב שבת פ"ב, א. מ"א ס"ק ג.
יג שם ס"ק ד.
יד שו"ע סוף ד. וכו"ה במהד"ב ס"א ושי"ג.
טו רש"י ברכות כ"ב, ב.
טז רש"י שם. מ"א ס"ק ד.
יז ש"ע שם.
יח מור ושו"ע סוף ה. וכו"ה במהד"ב ס"ו ושי"ג. וראה ד' שאול.
יט ב"י לרעת הרמב"ם. לבוש סוף ה.
כ רמב"ם פ"ז מהל' בית הבחירה ה"ט.
כא ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה.
כב רמ"א סוף ה. לבוש סוף ז. וראה רמב"ם שם. וכו"ה במהד"ב ס"ז.